

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 28

ZATERDAG 12 JULI 1924.

Foto R. H. Herwig.

DE KERKTOREN TE RANSDORP.
RECHTS HET HERSTELDE V.M. RAADHUISJE.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN (6), DOOR GILBERT FRANKAU	BLZ. 325
HET STADSARMEN- EN ZIEKENHUIS TE HAARLEM, DOOR S., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 328—331
KLAGENDE BOEREN, DOOR J. SCHUITMAKER CZ.	BLZ. 331
HET VOORMALIGE RAADHUIS VAN RANSDORP, DOOR A. L., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 325 EN 332
DE OSTJAKEN EN HUNNE PRIESTERS, DOOR ERVIN V. KANKOWSKY, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 333
PINGUÏNS, DOOR H. V. C., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 334—335
VOOR BEZOEKERS VAN ENGELAND	BLZ. 335
HOEVEN EN KLAUWEN, DOOR G. D. ROBERTS (7)	„ 336
KUNSTENMAKERS IN EEN OOST-AFRIKAANSCH NEGER-DORP, ILLUSTRATIE	„ 336
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het droomland achter de bergen.

Naar het Amerikaansch

6) door GILBERT FRANKAU.

DE „Lange” keerde zich om. „Kapitein”, smeekte de stem van den divan, „ik ben maar een arme vrouw, een heel arme vrouw. En ik ben geld schuldig, kapitein, veel geld — bijna 1500 piaster.” „Zij liegt,” fluisterde De Gys. „Zij is zeer rijk.” „Stil,” sprak Dicky. Hij trok een stoel dicht bij den divan, ging zitten, haalde zijn portefeuille weer te voorschijn en legde ze op zijn knieën. Hij was nu bijna overtuigd, dat de vrouw den sleutel kende tot het geheim dat zij wilden weten. „Madame, mijn vriend en ik spreken zeer ernstig. Het zal niet voordeelig voor u zijn ons te bedriegen. Maar als u geneigd zijt ons de waarheid te vertellen dan zal ik — misschien — die schulden — voor u betalen.” De dikke keel der vrouw scheen te zwellen van opwinding. „Voor 1500 piasters, kapitein, zal ik u den naam van den man noemen. Voor 2000 zal ik u vertellen waar u hem kunt vinden.” „Ik heb haar,” dacht Dicky, en haalde vier biljetten uit zijn portefeuille. De schuinstaande oogenglinsterden. „En welke garantie hebben wij,” viel De Gys hem in de rede, „dat ze ons niet voorliegt?” „Ik geloof niet, dat Moeder Mathurin ons zal voorliegen. Als zij het wel doet, blijft ons nog altijd de rijzweep over.” De blauwe ooggen waren zeer streng geworden. „En nu, madame, den naam en het adres.” „Geef het geld,” smeekte de heks. Maar Dicky schudde het hoofd. „Eerst de inlichtingen, madame.” Een oogenblik aarzelde Moeder Mathurin. Toen overwon haar hebzucht haar terughoudendheid en zij keerde zich grijnzend naar De Gys. „Het was Negrini — Tomasso Negrini.” „Je houdt ons voor den gek,” zei de Franschman met snijdende stem, „Negrini is in 1896 in Bassak gestorven. Ik heb hem wel gekend — den vuilen Italiaan. Hij was vroeger je minnaar. Vertel ons wat anders,

oud varken.” „Negrini is niet in Bassak gestorven, Negrini leeft nog. Maar hij noemt zich niet meer Negrini. Zijn naam is N'ging; en je zult hem vinden in het huis van Pu-Yi den Yunnanees, in de Straat van de Eend in Cholon. Geef mij nu het geld en laat mij met rust.” „Wacht!” De hand van De Gys sloot zich om het geld. „Ik moet hiervan een bewijs hebben.” „Bewijs!” zei de heks hoonend. „Welk bewijs hadt je van zijn dood? Een Siameesch rapport! In wiens belang was het dat Negrini zou sterven? Herinner je dat er 100.000 ticals — meer dan 150.000 francs — gestolen waren uit de schatkist van Bangkok. En Negrini was het hoofd van het departement van publieke werken.” De Gys grinnikte. „Hij gaat er vandoor met 100.000 ticals. Hij sterft — en wordt N'ging, de Chinees. Ik ben benieuwd hoeveel van hun eigen geld hij den Siameeschen ambtenaren heeft betaald om het gerucht van zijn dood te verspreiden. Men kan heel veel doen met 100.000 ticals. . . .” Moeder Mathurin strekte haar klauwachtige handen uit naar de bankbiljetten. . . . Zij verlieten haar, terwijl zij verrukt zat te staren onder het licht van de lamp. Zij zochten snel hun weg uit de bungalow het trapje af en den tuin in. Bij het hek sluimerde de chauffeur nog boven zijn stuur. Zij stapten in en De Gys tikte den slapenden man zacht op den schouder. „Waarheen, capitaine?” „Naar Cholon. En rijdt alsof de duivel achter je zat.” De Annamiet zette zijn motor aan en de wagen snelde vooruit onder het maanlicht.

VIJFDE HOOFDSTUK.

EEN MAN DIE TOT HET GELE RAS OVERGING.

„Beloof een goedkoop avondje te worden,” merkte de „Lange” op, terwijl hun wagen uit de schaduw in het maanlicht kwam. „Wat ter wereld deed de oude heks zulk een hoogen prijs vragen?” De Gys legde dankbaar zijn groote hand op den arm van zijn vriend en zei zacht: „Onze regeering zal meer dan dat betalen om Negrini naar Pulau Condore op te zenden, beste vriend. Als Moeder Mathurin ons de waarheid heeft verteld, staan wij op het punt een van de grootste misdadigers in Indo-China te bezoeken. Ik ben alleen maar verbaasd, dat zij hem voor zoo weinig heeft ver-raden.” „Geloof je dus dat wij op het juiste spoor zijn?” „Als je even lang als ik in het Oosten bent geweest,” fluisterde De Gys, „dan zal je niet denken, dat de inboorlingen onze taal niet verstaan.” Hij wees op den rug van den Annamiet en bleef zwijgen tot groote verbazing van Dicky. Zoo kwamen zij uit de geurige stilte en zilveren manestrallen in het schrille licht van Cholon. „Naar links!” riep De Gys plotseling. De wagen reed met moeite langzaam door de zee van menschen, langs een huisje, waarvan het binnenste door lantaarns was verlicht en waar vier Japansche meisjes onbewegelijk om een met bloemen bedekte tafel zaten, reed honderd meter verder langs duistere gebouwen, waarvan de gevels laag afstaken tegen den hemel vol sterren. Een tik op den schouder van den Annamiet deed de auto met een ruk stilstaan, zoodat de beide Europeanen bijna uit den wagen vlogen. Zij stapten uit in de duisternis, veroorzaakt door een lange op zuilen rustende portiek; sprongen over een goot heen, klommen drie treden op en keken door een openstaande deur. Vóór hen strekte zich een hooge, half duistere hal uit. Uit een bronzen lantaarn aan het achtereinde schemerden violette stralen fantastisch op een zwarten, marmeren vloer, op vaag verguldsel, op het zeepsteenen gezicht van een kolossaal, zittend afgodsbeeld. Voorzichtig stapten zij uit de veiligheid van de open lucht in deze hal der stilte. Een vage geur als van brandenden wierook, doordrong de violette stilte. „Opium,” fluisterde De Gys, terwijl zij wachtten, zwi-gend op deze vreemde plaats, zijden gordijnen en gesneden, houten schermen bespeurden, alles paars gekleurd door de donkere stralen der lamp. Plotseling — zoo plotseling dat Dicky bijna het dunne wandelstokje dat hij in de hand had, liet vallen, — verscheen van achter het beeld een dwergachtig schepsel, gekleed als een Chinees in een lang buis en een wijden broek; een schepsel dat over den vloer naar hen toeschoof, geluidloos op zijden sloffen en De Gys bij zijn jas vastgreep, naar hem gebaard gelaat en sprak langzaam, de „mandarijn”-taal van heel China gebruikend. „Bewoont Zijne Excellentie, de schitterende N'Ging, dit meest gastvrije van alle huizen?”

„O, Groote Vreemdeling, dit is de nederige woning van Pu-Yi, den Yunnanees wiens dienaar ik ben.” „De zegeningen van twee onbeteekenende vreemdelingen mogen neerdalen op Pu-Yi en zijn huis, op zijn vrouw en de vrouw van zijn oudsten zoon. Maar wij” — Dicky zag een geldstuk overgaan van de eene hand naar de omhoog gestoken hand — „wij zouden gaarne Zijne Excellentie N'ging spreken. Ga dus, dienaar van Pu-Yi en zeg tot Zijne Excellentie, dat er twee vreemdelingen uit Bassak zijn, die om een audiëntie verzoeken.” De dwerg herhaalde de boodschap en verdween. De Gys met zijn hand op zijn heupzak, fluisterde: „Ik wou dat je gewapend was, vriend. De goede Negrini zal, denk ik, niet in zijn schik zijn met onze boodschap.” Hij stak zijn revolver in zijn jaszak en schoof de veiligheidsknip met zijn duim naar voren. „Welke boodschap?” begon de „Lange”, maar reeds was de dwerg teruggekomen. „Zijne Excellentie N'ging zendt duizend groeten. Zijne Excellentie zou den vreemdelingen gaarne audiëntie verleen, maar, helaas! Zijne Excellentie is hevig ziek. „Zeg tot hem, dienaar van Pu-Yi,” viel De Gys hem in de rede „dat de „business” van de vreemdelingen van dien aard is, dat zij bezwaarlijk uitgesteld kan worden. Zeg ook — een tweede geldstuk legde nadruk op die woorden — dat wij vertrouwen dat de gezondheid van Zijne Excellentie minder reden tot bezorgdheid geeft dan in den tijd te Bassak in de vijfde maan van het jaar van den Draak.” „Weer verdween de dwerg; weer wachtten de twee mannen zwijgend in de purperen schemering van Pu-Yi's huis. Vijf minuten verliepen — toen Dicky, die op zijn horloge keek, zag dat het al middernacht was. „Welken kant is die gele duivel opgegaan?” mompelde De Gys. „Achter het beeld. Denk je dat hij ons voor den gek houdt?” „Ik weet het niet. Houd je oogen open. Hallo, wat is dat?” „Een van de gelakte deuren gleed geluidloos open; liet een kier van geel licht zien; sloot zich weer. De hand van den Franschman sloot zich om de greep van zijn revolver. Dicky, gevaar smoochend, deed een stap in de richting van het afgodsbeeld. Toen werd de deur geheel opengeschoven en een stem riep: „Zijne Excellentie wenscht te spreken met de mannen uit Bassak. Laat ze onbevreesd nader komen.” „Terwijl zij langzaam de deuropening door gingen, hoorde Dicky De Gys mompelen: „Zijne Excellentie, zoo, zoo! Zijne Excellentie! Dat Italiaansche ongedierte!” „De gelakte deur, die geruischloos achter hen gesloten werd, maakte hen tot gevangenen in een groot vensterloos vertrek, met matten op den vloer, vuurroode fresco's aan de wanden en gele zijde, die glansde en schitterde onder de stralen van hoog hangende lantaarns. Rook en geur van opium, kringen van blauw-grijzen damp, hingen zwaar in een kleffe atmosfeer, waardoorheen beiden, als door watten — zich een weg baanden. „Half verborgen door een teakhouten scherm in den versten hoek, zijn lichaam uitgestrekt op een matras van rijststroo, zijn hoofd opgeheven tot een wantrouwend welkomst-groet, lag Zijne Excellentie N'ging. Naast hem hurkte een jong Chineesch meisje, terwijl haar lange vingers druk bezig waren het platte, metalen kopje, de dikke bamboe-buis en het steenen mondstuk van een opiumpijp schoon te maken. Tusschen hen in stonden op een ebbenhouten krukje, tusschen een hoop lange naalden, de brandende lamp en een potje van malakiet met een zilveren dekje, waarin de opiumstroop was. „Weest zoo goed plaats te nemen,” zei N'ging, op twee lage krukjes wijzend, die blijkbaar te voren voor de bezoekers waren gereed gezet. „Wilt gij mij de eer aandoen te genieten van den „zwarten rook?” „Wij zijn zeer geveleid,” begon De Gys en uitte allerlei complimenten, terwijl Dicky, inwendig zijn absolute onwetendheid van het Chineesch verwenschend, zich een oordeel omtrent hun gedwongen gastheer trachtte te vormen. „Niets aan het voorkomen van N'ging, den Chinees, herinnerde aan Tomasso Negrini, den Genues. Hij droeg het jasje met wijde mouwen, de wijde broek en de geborduurde huisschoenen van een mandarijnsch huistoilet. Zijn haar, op moderne wijze kort geknipt, was verborgen onder een zwart satijnen kapje, waaronder het voorhoofd geel en gerimpeld uitkwam. Een hangende snor viel neer over een baardlooze kin. Neus, ooren, wangen, magere hals — zelfs de onbewegelijke vingers — alles speelde zijn aangewezen rol in de Oostersche illusie. Slechts de rusteloze, door opium rood gekleurde oogen — waarachter Dicky nu en dan een schijn van angst meende te zien — leken ietwat vreemd. „Het meisje maakte een nieuwe pijp opium gereed en stak haar meester het mondstuk toe. N'ging slikte

den zwarten rook in één haal in — gaf de leege pijp terug. Een volle minuut bleef „Zijne Excellentie” stil liggen, terwijl blauwe damp uit zijn mond en neusgaten kwam. Toen sprak De Gys en zijn driftig Fransch klonk als een zweefslag in de geparfumeerde stilte: „Vooruit, Excellentie! Stuur het meisje weg en laten wij tot onze zaken overgaan.” „Zaken?” „Nu sprak ook N'ging Fransch, scherp zooals de Italianen het spreken. „Welke zaken?” „Stuur het meisje weg,” herhaalde De Gys. „Zij verstaat geen *Phalangsé* (Fransch). „Niettemin moet zij niet hier blijven.” „Moet niet!” zei N'ging alsof de woorden hem vermaakten. „Ik ben geen koelie!” „Best, daar u geen koelie zijt en het meisje geen phalangsé verstaat, zullen wij onze zaken in uw eigen taal bespreken, Excellentie. Het Mandarijnsch is een mooie taal — en men zegt dat Uwe Excellentie ze voor het eerst sprak te Bassak in de vijfde maan van het jaar van den Draak met een zekeren Italiaan.” „Wat duivel!” dacht Dicky. „Dat is wel bluf. Als het meisje heengaat, zal ik beginnen te gelooven dat die twee duizend piasters een goede geldbelegging waren.” Op een teken van N'ging vertrok het meisje. Er volgde een drukkende stilte, alleen verbroken door het pruttelen van de opiumlamp. De Franschman en de Italiaan keken elkander spiedend aan. Eindelijk sprak Negrini: „Ge zijt een dapper man, commandant, maar als de meesten van uw ras, een groote dwaas. Hoeveel hebt ge de oude zeug betaald om mijn geheim te verraden?” „De Gys antwoordde niet en Negrini vervolgde: „Hoe dan ook, ze heeft u beet gehad, commandant. Ze zullen nooit N'ging den Chinees, naar Pulau Condore zenden. Men kan dooden niet gevangen nemen en terwijl ik hier met u spreek, ben ik stervende.” „Hoe, *alweer*?” viel zijn tegenstander hem in de rede. „Negrini glimlachte. „Ge zult moeten erkennen dat ik jelui een leelijke streek heb gespeeld. Ik heb dit sedert al heel wat malen gedaan. Maar nu is het spelletje uit. Het vergift van Su-rah werkt niet snel, maar het is heel doodelijk, even zeker als de Dood zelf.” Dicky zag de vrees, die weer begon op te komen in de apathische oogen. „Daardoor rook ik opium. Wees blij dat dit het geval is, commandant, anders zou noch gij, noch uw Engelsche vriend hier zijn.” En veelzeggend voegde hij erbij: „Het huis van Pu-Yi, den Yunnanees, is geen veilige plaats voor vreemde duivels. In de blauwe hal van Pu-Yi zijn den blanken heel wat ongevallen overkomen.” „Laten wij niet over ongevallen spreken.” Dicky zag de rechterhand van zijn vriend in zijn jaszak glijden en zich vast om den greep van zijn pistool sluiten. „En laten wij vooral niet over den Dood spreken.” „Een poosje zwegen allen. Stilte hing als de opiumdamp zwaar tusschen hen in. De Gys verwijlde met zijn geest in het verleden; hij zag zich weer als jongen man. Hij was op zijn eerste bezoek aan Saïgon, zittend op een rieten stoel in het pasgebouwde clublokaal. Om hem heen zaten mannen te praten — mannen, nu reeds lang dood of naar het vaderland teruggekeerd. „Negrini is dood. Pontarlis heeft het bericht uit Bassak gezonden. *Le sale Italien!* Hij heeft zijn laatste *tictal* gestolen. Die Siameezen hebben hem vermoord. *Vivent les Siamois!* Nu zullen wij rust hebben en de delta van de Zwarte Rivier. Die kerel was onze vijand. Maar nu is hij dood. Laten wij dankbaar zijn.” „Maar Tomasso Negrini was niet dood! Tomasso Negrini, dief, moordenaar, *agent provocateur*, bedreigde nog steeds de veiligheid van Frankrijk. „Je denkt over den vroegeren tijd,” zei Negrini. „Laat de *congai* terug komen — ik heb den zwarten rook nodig”. Weer kwam vrees, de vrees voor het onbekende, in de donkere pupillen. „Dan zullen wij over de vroegere dagen spreken.” Een gele hand strekte zich langzaam uit naar de opiumpijp. „Non!” De Gys rukte zijn revolver uit zijn zak en richtte plotseling den loop op het voorhoofd van den Italiaan. „Eén beweging, Negrini — en ik schiet!” „*Comme vous voulez!*” Een vermoeide glimlach verscheen op het gele gezicht. „Ik geloof dat je voor zaken bent gekomen. Zullen wij die zaak bespreken?” „De Gys liet zijn pistool zakken. „Ja,” zei hij, het wapen op zijn knie balanceerend. „Laten wij die zaak bespreken.” „Je verlangt te weten,” spraken de gele lippen met kalme zekerheid, „waarom het meisje Mélie naar Moeder Mathurin werd gebracht.” „De Gys onderdrukte een beweging van verrassing. „Je bent goed op de hoogte, Negrini.” „Dat hoop ik, commandant. Ik betaal goed geld voor mijn informaties. *Eh bien*, het is geen groot geheim.”

(Wordt vervolgd).

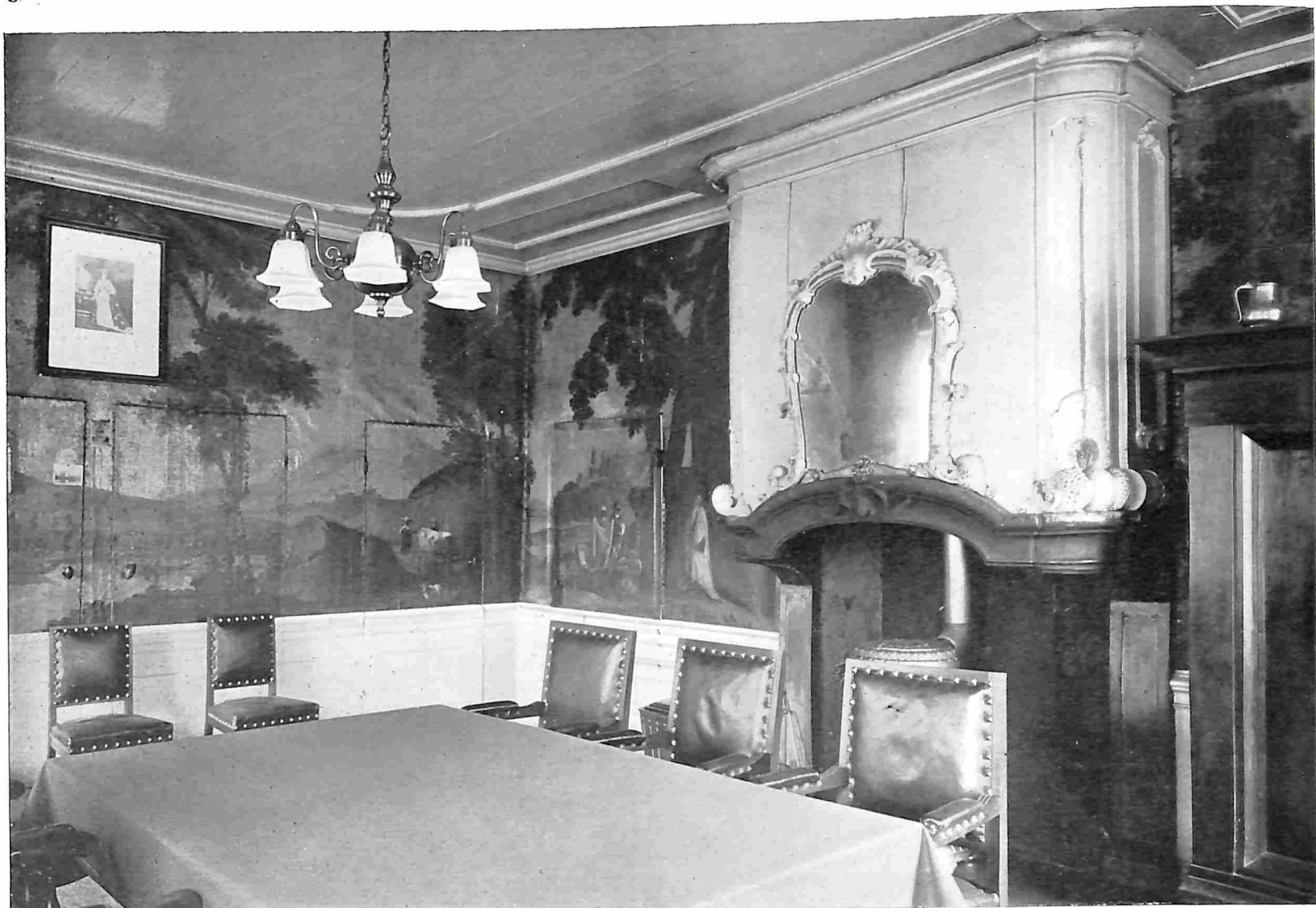

Foto C. Steenbergh.

DE REGENTENKAMER IN HET STADSARMEN- EN ZIEKENHUIS TE HAARLEM.

HET STADS-ARMEN- EN ZIEKENHUIS TE HAARLEM.

ZELDEN ziet men een schilderachtiger complex van oude gebouwen dan dit Stads-armen- en Ziekenhuis. Denk u een groep oude pannedaken, vol afwisseling en toch rustig van verhouding, bekroond met een sierlijk kerkorentje, met liefelijk geboomte omgeven en weerspiegeld in een glanzend wateroppervlak. Het lijkt een klein oud stadje. En niet slechts van verre; ook van den Schotersingel, waar de voorgevels staan, is de aanblik pakkend als een fraaie oude schilderij. Wij voor ons althans konden de verleiding niet weerstaan, er eens een kijkje te gaan nemen, om onze lezers eens een en ander ervan te vertellen. Eerst moeten we u echter eens verhalen wat het eigenlijk voor een gebouw is, wat er omtrent bekend is uit de Geschiedenis. ☞ In zijn bekende beschrijving van deze inrichting noemt Allan haar „Het voormalig Leprozenhuis, later het Pest- en Dolhuis, thans het Stads-Armen- en Ziekenhuis.” Koning zegt, dat ter plaatse waar dit gebouw nu staat, volgens vrij geloofwaardige berichten, in zeer oude tijden het Kartuizerklooster stond. Wanneer dat klooster werd gesticht, kan De Koning tot zijn spijt ons niet meedeelen, maar, zoo verhaalt hij ons verder, het daarbij staande kerkje is de kapel van Sint Jacob, al in het jaar 1319 gebouwd en met een bulle van den Heiligen Lazarus vereerd, dienende tot het schouwen van hen, die lijdende waren aan „de lazarije”. Ook de geschiedschrijver Ampzing heeft het over „de Sint Jacobs Kappelle ofte Leprosenhuis”:

„Voords 't Sicken buyten Stad daer liggen de leproosen, Welk huys de Graef wel-eer vereerd heeft en verkosen Want daer de schou sal sijn van alle lazarij Al 't land van Holland door en Seeland ook daerby.”

☞ Onze voorouders waren, — zooals ge uit het vorenstaande ziet: ten onrechte — voorstanders van den dichtvorm voor de meest eenvoudige berichten; Ampzing is echter wel zoo verstandig, het onderwerp elders in meer passend proza te behandelen. „Dit godshuis,” zegt hij daar, — „is op het jaar 1319 bekend in eenen brief van Florense van Adrichem betreffende een gifte.” In later tijd werden er in dit gesticht

ook proveniers gehuisvest, dat zijn lieden, die tegen een zekere som zich kost en inwoning in zulk een huis kochten. Daarenboven was er nog gelegenheid tot het opnemen van krankzinnigen, waarom de stichting ook bekend was onder den naam Pest- of Dolhuis. Ge ziet, het was er een allegaartje van je welste, waarlijk ten hemel schreiend voor onze tijdgenooten, die voor elk ziek orgaan of lichaamsdeel een specialen specialist kunnen krijgen. Hoeveel gemoedelijker en lyrischer was de meergenoemde Ampzing, die deze veelzijdigheid der inrichting prijst, en wel in de volgende strofe: (Het alledaagsche huis- of tuin-proza was hem voor deze gelegenheid waarschijnlijk weer te banaal).

„Ook siet men proveniers te deze plaetse lopen,
Die daer voor een som geldt hun kost en woning kopen.
So is mee aechteraen een goet vertreck gemaekt
Voor die in hun verstand en sinnen sijn geraekt.”

☞ Mooi is het niet, maar voldoende begrijpelijk. Ook de geschiedschrijver Schrevelius deelt ons omtrent de bestemming van het gebouw vrijwel hetzelfde mede. En de niet minder verdienstelijke historicus Allan, de uitspraken der beide andere genoemde schrijvers vergelijkend, verknoukelt zich in het feit, dat hunne berichten zoo goed met elkaar overeenkomen, met andere woorden: „Als die het allebei zeggen, zal het wel waar zijn.” Wij voor ons, minder diepzinnig waar het de geschiedschrijving en minder gewichtig waar het de geschiedschrijvers betreft, zouden eerder zeggen: „Dit alles bewijst voor ons geen sikkepit, behalve dan dat deze groote mannen het vermoedelijk van elkaar hebben overgeschreven.” ☞ Wie het gebouw beziet, zal onmiddellijk bestemming als het ware in den vorm van het bouwcomplex zijn uitgedrukt: de groote verschillen onderling tusschen de onderdeelen, en de uiteenlopende ouderdom ervan wijzen op herhaalde bijbouwingen en veranderingen. Ook de verschillende jaartallen, op verscheidene plaatsen in de muren gemetseld, wijzen daarop. Precies weten de vele genoemde geschiedschrijvers er evenwel zoowat niets van te vertellen:

alleen is uitgemaakt, dat in 1600 de krankzinnigen uit het toenmalige werkhuis naar dit „Dolhuis” zijn overgebracht en er in dat jaar een heele verbouwing plaats vond, waarbij de cellen werden gemaakt. ☒ Wat de proveniers betreft, die werden door den tijd een schadepost voor de gemeente, en op een goeden, of zoo men wil, op een slechten dag werden zij geloosd met elk een lijfrente van zes gulden in de week bij wijze van troost- of poedelprijs. Het gedeelte van het gebouwencomplex, dat voor dit doel gebruikt was, bleek niet meer waarde te hebben dan afbraak, en in 1795 is het dan ook als zoodanig verkocht. Ge ziet, de veranderingen waren niet slechts uitbreidingen, doch ook inkrimping als het moest; er zijn aan het gebouw teekenen, die erop wijzen, dat het vroeger van grooter omvang is geweest dan tegenwoordig. ☒ Als „Dolhuis” moet het een soort model-inrichting geweest zijn, iets zeldzaams op dat gebied, tenminste als wij Allan en De Koning mogen gelooven. (Alweer die Allan en die De Koning zult u wel denken, maar ik moet wel met dergelijke autoriteiten aankomen, want zelf heb ik het niet bijgewoond). „Reinheid en orde heerschten in het gansche gebouw, en de ongelukkige lijdens werden er met prijzenswaardige menscheelievendheid en zachtzinnigheid behandeld. Aan die goede behandeling was het vrij zeker toe te schrijven, dat velen dier ongelukkigen onder het zorgvuldig bestuur weder tot vorigen welstand zijn gekomen en met het volle gebruik hunner redelijke vermogens deze liefderijke stichting hebben verlaten.” Wij gelooven het gaarne, al moet het ons van het hart, dat men in het algemeen wel eens minder vleijende beoordeelingen onder de oogen krijgt van de krankzinnigenverpleging in vroeger jaren; laat ons hopen, dat deze inrichting een gunstige uitzondering maakte, en anders maar aannemen, dat deze berichtgevers naar de zeden van die tijden alles wat de geëerbiedigde overheid deed, door een zachtrosen bril bekeken. ☒ In zijn historische beschrijving van het beleg en de verdediging van Haarlem in 1572 en 1573 spreekt Dr. Ekama tamelijk uitvoerig over dit gebouw. „Nadat de Spanjaarden,” zoo verhaalt hij, „dit Leprozenhuis hadden overrompeld, legden ze daarin eene bezetting, en nam Don Ferdinand de Toledo, broeder van Don Frederik, aldaar zijn intrek. Volgens anderen zou Romero daar gehuisvest zijn geweest, die echter, naar het schijnt, meermalen van woning is veranderd. Of dat het Leprozenhuis hem niet beviel, of dat hij door den brand (24 Maart 1573) daaruit verdreven is, of dat de wonde, welke hij later aan zijn oog ontving, hem noodzaakte eenige rust te nemen: later toefde hij op het huis Ter Kleef.” Het schijnt wel ons lot te zijn, aldoor met die geschiedschrijvers overhoop te moeten liggen, maar deze geschiedschrijving kan ons maar luttel bekoren. Eigenlijk vertelt deze schrijver ons niets: wie er nu feitelijk in dat huis woonde van die twee. Was het de heer Ferdinand, zooals hij ons eerst wil doen gelooven, dan snappen wij met den besten wil van de wereld niet waarom hij er dien heer Romero nog bijhaalt, maar was het deze heer Romero, dan zien wij niet in waarom deze het slechts „volgens anderen” was, en om dan er zoowaar nog een boom over te gaan opzetten, dat deze Romero, waarvan de schrijver niet eens weet of hij er gewoond heeft, eruit verhuisde naar Ter Kleef, (trouwens ook alweer „naar het schijnt”) begrijpen we heelemaal niet. Ja, dat het Leprozenhuis hem als inwoning niet beviel, dat zouden we ons levendig kunnen voorstellen, ook dat iemand, die een wond aan het oog heeft, eens wat rust verlangt te nemen, maar dat een heirleger van veronderstellingen op de been wordt gebracht om de verhuizing van iemand uit een huis, waar hij nooit in gewoond heeft, te verklaren.... dat lijkt ons de geschiedschrijving wat te ver gedreven. ☒ „Behalve tot Proveniers- en Dolhuis werd de inrichting,” zoo schrijft De Koning, „in tijden van besmettelijke ziekte ook gebruikt om zoodanige lijdens daarin te ontvangen, welke in hun eigen woning eene behoorlijke verzorging zouden moeten ontberen. Lijders, wier ziekte of ongemakken uit schandelijke oorzaken voortkwamen en die in hulpbehoevenden staat verkeerden, werden hier ook opgenomen, verzorgd, en, zoo mogelijk genezen. Tot dat einde was een ruim vertrek ingericht, dat den naam van „Pestzaal” droeg, en voorzien was van al de geriefelijkheden, waardoor deze ongelukkigen eene goede ligging en eene zorgvuldige oppassing konden genieten en waardoor deze liefdadige instelling voldeed aan het oogmerk, dat onze zorgende voorvaders met hare oprichting bedoelden.” Dat doel was het opnemen en, zoo mogelijk, genezen van de melaatsheid. In een oud archiefstuk

uit 1413 heet het: „Wij Scout, Schepenen, ende Raden van de Stad Haerlem, doen een yeder en elk besonder, kondt, dat onse wettelijke Heere, Grave van Holland, geschonken en vereert heeft het voorrecht, dat allen, die met melaatsheid besmet sijn, uit alle de Provinciën van Holland en Seeland sullen komen tot 't Kapel van Sint Jacob in de streken van Dijkendam, om geschouwen en genesen te worden. Ende om de waerheid daarvan te getuigen hebben wij dese onse brieven in het licht gegeven, met aenhangen van ons segel,” enz. Omtrent de gevreesde ziekte, de lazarije geheeten, verhaalt.. zoowaar alweer die De Koning ons: „De Lazarij was eene afzichtelijke ziekte, waardoor het heele lichaam werd aangedaan; reeds door de Kruisvaarders was ze uit het Oosten overgebracht en in deze landen verspreid. Om ze te genezen verkeerde men oudtijds in den waan, dat de lijdens gedurende eenigen tijd gebedeld brood moesten eten. Teneinde nu zoodanige lijdens van andere te onderkennen gaf men hun een klep, waarop het wapen der stad was ingebrand. Daarmede deden ze zich aan de huizen der ingezetenen hooren. Men legde zijne gift op die klep neder, zonder iemand, van een zoogenaamde Lazarusklep voorzien, ongetroost heen te

Foto C. Steenbergh.

HOOFDINGANG AAN DEN SCHOTERSINGEL VAN HET STADSARMEN- EN ZIEKENHUIS TE HAARLEM.

laten gaan. Het geven van zulk een klep was een voorrecht aan onze stad verleend en uit den ouden tijd afkomstig; doch daar volgens het oordeel van kundige lieden deze ziekte hier te lande geheel is verdwenen, heeft ook het uitreiken der Lazaruskleppen niet meer plaats, hebbende het Comité Provinciaal van Holland in Maart 1797 ter voldoening aan het verzoek van de stedelijke regeering besloten, geen bedelbrieven, waarbij ook de Lazarusklep behoorde, meer af te geven." ☼ Toen wij onsaan de directeurswoning aanmeldden en het doel van ons bezoek hadden medegedeeld, vonden we den directeur bereid ons een aantal inlichtingen te geven en met ons een kleine rondwandeling door de gebouwen te maken. Wij vernamen, dat de inrichting, stedelijk eigendom, in gebruik bij het Burgerlijk Armbestuur is. De verpleegden, ongeveer zestig in aantal voor het oogenblik, bestaan uit bejaarde armen, die geen onderdak elders kunnen krijgen, mannen en vrouwen; voorts uit zieken, die voor rekening der gemeente moeten worden verpleegd, mannen en vrouwen, die ongeneeslijke ziekten hebben en anders in de stadsgasthuizen een plaats zouden moeten hebben, wat de gemeente veel duurder komen zou. Ook worden er krankzinnigen, ongevarelijke, opgenomen, die gewoon tusschen de andere verpleegden verkeerden, wat in de practijk gebleken is een uitmuntende methode te zijn. De armen, die er wonen, zijn ouden van dagen of gebrekkigen, die anders bedeed zouden moeten worden. De kinderen, die er verpleegd worden, zijn verlaten en onverzorgde kleuters. Na de inwerkingtreding der Kinderwetten neemt men er ook kinderen op, door den Voogdijraad aan de ouders onttrokken, tot de rechtbank uitspraak gedaan heeft; volgt ontzetting uit de ouderlijke macht, dan worden de kinderen door het Armbestuur buiten op een dorp in Gelderland of een andere gezonde streek uitbested; deze uitbesteding in gezinnen is een nieuwe methode, welke den kinderen zeer ten goede komt. ☼ Op onze rondwandeling door het gebouw kregen wij een indruk van ordelijkheid, zindelijkheid en goed bestuur; de bedden in de slaapzalen zagen er zoo keurig en rein uit, dat wij er ons met groot plezier en gerustheid zelf in hadden neergevlijd, — aangenomen dan, dat we slaap hadden gehad. Behalve deze slaapzalen bezagen we ook een aantal zitzalen, waar de oude mannen en vrouwen, elk in afzonderlijke vertrekken, samen zaten. Een aandoenlijk gezicht, deze oude mensen, aan den avond van hun leven, vaak na vele wederwaardigheden, zwerven, ontbering en miserie, hier eindelijk rustig in veilige haven te zien aangeland. Maar misschien wel het meest pakkend is de aanblik der kinderzaal. Kleuters, eens onverzorgd, vaak vuil en verwaarloosd, en thans met blozende gezichtjes, spelend en genietend van het goede leven, dat goede mensen voor hen hadden in elkaar gezet. Al deze zalen vindt men bij de rondwandeling in de meest verrassende opeenvolging en in de meest onverwachte groepeerings door het gebouw verspreid, en men gevoelt als het ware, dat men bij zoo'n tocht aldoor van het eene gebouw in het andere gaat; het is gewoon-weg fantastisch. Telkens kruist men een vriendelijk pleintje of binnenplaatsje of staat men voor een tuin, die op den dag van ons bezoek in teeder jong lentegroen stak als in een fijnen groenen regen. ☼ Het binnenkomen is al dadelijk treffend: de mooie monumentale poort met de gebeeldhouwde wapenschilden, de met klimop begroeide oude muur, het rustige voorplein, de een-

Foto C. Steenbergh.

HET STADSARMEN- EN ZIEKENHUIS TE HAARLEM.
GEVEL AAN DEN SCHOTERSINGEL, OP DEN VOORGROND
DE „DOODENPOORT”.

voudige en toch statige pui der directeurswoning. Het kapelgebouw ter weerszijden van den toren is thans ziekenhuis; de feitelijke kapel van vroeger is nu de afdeeling voor de zieke vrouwen, het verdere gedeelte is thans de afdeeling voor de zieke mannen. Voor de ziekenafdeeling ligt de z.g. vrouwenplaats, welke ten tijde van het oude klooster de begraafplaats geweest is; bij diep graven zijn daar herhaaldelijk plaats gevonden. Dit heeft niets te maken met de „doodenpoort,” welke men op onze afbeelding naast de witte voormuur op den voorgrond ziet; deze poort, of beter dit hek draagt dien naam omdat daardoor de overledenen naar buiten gedragen worden; de tocht gaat van het lijkenhuisje uit, dat achter het gebouw staat, langs de z.g. doodenlaan, dat is het pad, tusschen het kapelgebouw liggend en het hek, dat men op onze kiek van die kapel ziet. Merkwaardig zijn in het nevengebouw, niet ver van de poort, welke men links op onze afbeelding van het voorplein ziet, een drietal oude cellen voor gevaarlijke krankzinnigen, of liever de resten daarvan; in den ouden baksteenmuur vindt men naast elkaar de ingangen met de kleine lichtvensters erboven; twee

ervan zijn dichtgemetseld, de derde is uiterlijk nog intact, doch aan de binnenzijde is het hok tot een traphal verbouwd. Deze voormalige cellen zijn, naar het oordeel van deskundigen, van groote historische waarde; ze zijn als *het ware een bladzijde uit de geschiedenis onzer krankzinnigenverpleging*. Typisch is ook de oude regentenkamer, een soort opkamer; deze kamer heeft een houten zoldering en betimmering aan de lambrizeering en den schoorsteenmantel met een eigenaardige spiegellijst, uit de 18e eeuw. Er is ook een beschilderd behangsel uit denzelfden tijd. Op dat meer karakteristieke dan mooie behang is een portret van de koningin opgehangen, dat er nogal leelijk tegen afsteekt. De meubels bestaan uit een antieke kast en stoelen in Louis XVI-stijl. Tusschen de vensters hangt een fraaie lijst, versierd met het stadswapen, welke lijst de „Namen der Regenten van het Buitengasthuis te Haarlem, beginnende met den jare 1838” bevat. ☼ Hiermede is het belangrijkste van het Stadsarmen- en Ziekenhuis vermeld. Wij voegen er nog bij,

dat men voortdurend bezig is, de gebouwen zoo gaandeweg te maken, meer geëigend voor de hedendaagsche verpleging. ☼ Wij willen ons artikel niet eindigen alvorens in eenige woorden ons gesprek met den directeur te memoreeren. Deze gaf ons daarbij een buitengewoon aantrekkelijken indruk van het moeilijke doch mooie van een levenstaak als de zijne. Hij verhaalde ons in alle bescheidenheid van zijn werkkring, van den omgang met de verpleegden en van die verpleegden zelf. En wij hebben daardoor eens een blik gekregen op het bij uitnemendheid schoone werk, dat in de zedelijke opheffing van onze in ellende en verschooiering, in onzedigden en maatschappelijke onbruikbaarheid weggezonken evennaasten bestaat. De omgang met die mensen Hij verhaalde mij de geschiedenis van zwervers en dagdieven, doch wier slecht gedrag meestentijds het gevolg van verkeerde leiding, heel geen leiding, of het slechte voorbeeld van hun ouders is, en die, als ze maar eenmaal in een betere omgeving worden geplaatst, daarvan den zegenrijken invloed ondergaan en vaak goede, handelbare lieden worden. Hij vertelde mij van

Foto C. Steenbergh.

**HET STADSARMEN- EN ZIEKENHUIS TE HAARLEM.
VOORPLEIN MET INGANG DER DIRECTEURSWONING.**

zwervers, die zwak en afgeleefd, werden opgenomen, en die, zooals men dat wel eens noemt, God op hun bloote knieën hadden moeten danken voor het goede en rustige huis, waar zij — als gehavende schepen na stormachtige reis in een veilige haven — waren aangeland, en die aan dat goede maar niet wennen konden, zich er niet thuis voelden, en door verlangen werden verteerd, hun schooiersleven weer te beginnen, te slapen onder den blooten hemel, en in lompen gehuld, bedelend en doelloos rond te dolen alnaar het fortuin of het onfortuin van den dag. Eén verhaal vooral was pakkend. Het was van zulk een zwerver, die, oud en verellendig, bij hem was gebracht. Zijn vervuilde lichaam was gereinigd, zijn vieze haardos afgeknipt, in plaats van zijn stinkende lompen had men hem zuiver en net in het pak gestoken, hij at zooveel zijn hart maar begeerde, en hij kon zijn moede leden uitstrekken en verwarmen, maar hij kon niet, hij kon niet.... Op een goeden morgen, den ochtend juist van een feest zooals er in die inrichting zijn, stond de kerel gepakt en gezakt reisvaardig. En niets hielp. Of men hem al herinnerde aan den feestdag, waarop hij zou kunnen smullen en genieten, of men hem al wees op de ellende en den honger, op de eindeloze onrust van het zwerversleven, dat hij zóó opnieuw tegemoet ging, niets baatte.... Hij was erkentelijk voor al wat men voor hem had gedaan, maar het dolen zat hem in het bloed, er was geen praten tegen. „Ik weet niet wat het is,” zei hij, — „maar als ik zooals nu weer de vogels hoor fluiten en de boomen weer groen zie worden, dan kan ik het in de kooi niet uithouden; ik moet de vrijheid in.” En als door een geweldige onzichtbare magneet getrokken, verliet hij het veilige rustige gestichtsleven, om de wijde wereld weer in te gaan, armoe en verguizing, verdriet en miserie, en misschien wel den eenzamen dood tegemoet.... Dit verhaal is er een uit vele. ☼ Ik eindig, vriendelijke lezers, ik mocht anders u eens te zeer met mijne uitweidingen vermoeien, met uitweidingen over gedachten en invallen, die mijn bezoek aan dit goede en merkwaardige huis bij mij wecten. S.

KLAGENDE BOEREN.

ER wordt wel eens beweerd, dat de boeren altijd klagen. Nu eens over de droogte, dan weer over de aanhoudende regens; over de nachtvorsten, die den oogst bederven; over allerlei ongedierte, dat de kool weg-vreet, 't koren vernielt, de boomvruchten bederft; over

stormvlagen, die appels en peren van de boomen schudden vóór ze rijp zijn. Ontelbaar zijn de vijanden van den landman, eindeloos is zijn strijd tegen de demonen in de natuur, waartegenover hij machteloos staat. Met vrees en beven ziet hij soms het einde van het jaar tegemoet, als hij moet zorgen de pacht te hebben bijeengeschraapt en er waarschijnlijk, na al zijn sloven en zwoegen, voor hem zelf en zijn gezin weinig of niets zal overblijven. Als de oogst ruim is, zijn de prijzen van zijn producten laag, en als de prijzen hoog zijn, heeft hij maar heel weinig om mee ter markt te komen. De lasten, die hij moet opbrengen, zijn drukkend en veelsoortig en de fiscus is onverbiddelijk. Zóó luiden z'n klachten. — Soms valt 't wel eens mee en blijkt, dat, hoe slecht het er ook met hem scheen bij te staan, alles per saldo nog heel goed terecht komt. Ja, zelfs heeft onze landman weleens 'n goed, misschien zelfs 'n rijk jaar. Maar daar zwijgt hij maar liever over, en bovendien tegenover zoo'n enkelen keer van voorspoed staan immers een veelgrootere aantal tegenslagen! ☼ De stedelingen weten daar niets van. Wat weten ze van 't werken en zorgen van de menschen op 't land, van die boeremensen, waar ze zoo laag op neerzien? Wat weten ze heelemaal van 't buitenleven; van 't zaaien en planten en maaien en oogsten? Die domme menschen uit de stad, die verbaasd staan te kijken, als ze vernemen, dat de aardappels niet boven den grond groeien en de mosterd niet aan 'n boom? Die schelden op de inhalige boeren als de aardappelen duur zijn en de groenten bijna niet te krijgen, omdat, tot groot verdriet van de tuinders, zooveel weggrotte door de nooit ophoudende regenbuien? ☼ Er bestaat altijd 'n zekere rivaliteit tusschen de bewoners van de stad en die van 't platteland. Dat is van oudsher het geval geweest en 't is nog zoo. Hun belangen strijden dikwijls met elkander. Hebben b.v. niet in onze dagen hevige disputen plaats gevonden over „den zomertijd” en hebben de kranten niet vol gestaan met ingezonden stukken van pro en contra? De stedelingen waren blij met hun uur zonnelicht, dat ze cadeau kregen en hun 'n uur gas en electriciteit per dag deed uitwinnen, maar de boeren zeiden, dat de koeien er tegen protesteerden om een uur eerder dan gewoonlijk te worden gemolken. De bewoners van de stad lachten daar wat mee. Ze voelden niets voor de boeren en de koeien en

Foto C. Steenbergh.

**HET STADSARMEN- EN ZIEKENHUIS TE HAARLEM.
DE VOORMALIGE ST. JACOBSKAPEL.**

andere plattelanders en toen die een afgevaardigde naar de Tweede Kamer in den Haag zonden, die verschrikkelijk op z'n poot speelde, werd hij door zijn medeleden onderstboven gelachen. Ze verstaan elkaar niet, de „stadslui” en de „boeren.” Ze spreken elk een andere taal en redeneeren langs elkander heen. Het is een zeer riskant vak, dat van de veehouders en de landbouwers en de warmoezeniers en alle anderen, die hun brood moeten verdienen op 't land. Ze hangen steeds van 't weer af; te lange droogte en te veel regen kunnen de vruchten van weken en maanden langen arbeid te niet doen. Is 't dus zoo'n groot wonder, dat de menschen van 't land nog al eens geneigd zijn om een bezorgd gezicht te zetten? — Wel zei de brave Abswouder poëet Huibert Poot: „Hoe genoeglijk rolt het leven des gerusten landmans heen,” maar de gerustheid is maar al te dikwijls afwezig en de genoeglijkheid niet bijzonder. Het is bekend, dat onze voorouders sterk waren in berijmde opschriften en de boeren deden daar graag aan mee. Uit die rijmelarijen kunnen we hun mentaliteit leeren kennen, en 't blijkt ons, dat er behalve klagende boeren, ook wel menschen waren op 't land, die opgeruimder waren van natuur: „Dat haeters haeten schaedt mij niet, als Godt mij maer voor-

spoedt biedt, Ik soek metieder in vrede te leven. Dat Godt daer toe sijn segen mag geven”. Maar 'n ander is heel „wat minder goed gehumeurd: „Het ware te wense dat rijke mense wijse kinderen krijgen, want sij regeren het land: een boer die moet maer zwijgen, al heeft hij goed verstand.”

De tijden zijn intusschen veranderd en de rijke menschen regeeren volstrekt niet meer alleen. Ook op de dorpen worden niet meer uitsluitend tot lid van den gemeenteraad gekozen de boeren, die 't grootste aantal koeien hebben. En wie weet hoe ver de boerenpartij in de volksvertegenwoordiging, die protesteert tegen de overmacht der steden over 't platteland, het nog een-

maal zal brengen! ☼ Vooral in tijden van oorlog was steeds de boer er 't slechtst aan toe. In de Rijmkronijk van Egbert Koning, een landman te Spanbroek, vertelt deze eenvoudige boerepoëet, hoe de arme, ongelukkige Noordhollandsche landlieden in 1799 bv. beurtelings door de Engelschen en door de Franschen geprest werden om tegen „den vijand” te helpen strijden door 't werken aan de schansen. De Engelschen waren onze „vrienden”, die ons kwamen verlossen van 't Fransche juk, en de Franschen waren onze „vrienden”, die de Engelschen kwamen verjagen. En tusschen al die vrienden zaten de boeren deerlijk in de knel. Hun oogst werd vernield, hun koeien en paarden weggehaald, hun huizen plat geschoten, wat 'n ellende! ☼ Hoe vreeselijk hun toestand was, toen in 1572 de Spanjaarden te vergeefs trachtten Enkhuizen te vermeesteren en toen ze in 1573 het beleg voor Alkmaar moesten opbreken, wordt ons in schrille kleuren geschilderd in het volgende

CLAECHLIET DER BOEREN.

„Waar sullen wij noch blijven, Wij boeren cleyn en groot,
Ons koeien siet men ontdrijven,¹⁾ Wij werden bijster ontbloot²⁾
Wij mogen niet langer heeren blijven, Om onse boter wij niet

[kijven,

¹⁾ Wegvoeren; ²⁾ berooid en ellendig; ³⁾ ophangen; ⁴⁾ oorlogvoeren.

Men neemt se tegen onsen wil, Den boer, den boer, den
[schamelen boer, Hij moet swijghen stil.
De Spaengiaert wil ons hencken ³⁾, Als wij die Geus bijstaen,
De Geus die wil ons krencken, Als wij bij de Spaengiaerts gaen,
Wij hebben aen geen kanten vree, Wij souden wel geern

[houden stee,

En melcken onse koe, Den boer enz. Dit crygen ⁴⁾ is hij moe.
Ons huysen siet men afbranden, Al boven onse hoofd,
Wij verliesen gelt end panden, Wij werden heel berooft.
Och mochtet gaen naer onsen sin Wij nament wel een luttel min,
Dit Cruys valtons te suer Den boer enz. Die heeft quaet avontuur.
Mengaet ons schatten end scheeren, Want het haer soo behaecht,
Of wij 't mogen ontbeeren, Dat wert ons niet gevraecht.
't Is: brengt ons gelt als bij de pont, Of wij senden knechten

[nu terstont,

Die halent met geweld. Den boer enz. Die is qualick gestelt.
Wij moeten ook arbeiden Aan schansen ende wal,
Het zij in wat contreyen. Men roept ons int getal:
't Is hier een twintich dartich man. Wij sijnder al wat

[qualick an,

Als men dit wel insiet. Den boer enz. Die lijdt nu veel verdriet
Wij worden noch ontboden, Dit is den meesten last,
Om die Spaengiaerts uit te roden, Hoe wel het ons niet en past.

Willen wij behouden goet en lijf, Wij moeten loopen al wat stijf.

Met ons geweer al nae de schans. Den boer enz. Qualick loopt sijn kans.”

☼ Deze boerenklacht, die ons op zoo welsprekende wijze de ellende der „huyslieden” in oorlogstijd schetst, is, meen ik, van vrij wat meer dichtelijke waarde dan de gewone rijmelarijen uit vroeger tijd.

J. SCHUITMAKER Cz.

Het voorm. Raadhuis van Ransdorp.

HOE WEL Ransdorp sinds eenige jaren

deel uitmaakt van de gemeente Amsterdam, zijn er ongetwijfeld duizenden bewoners der hoofdstad, die nooit of te nimmer dit dorpje bezochten. Toch kan het zich behalve op de simpele bekoorlijkheid van Waterlandsch dorp, beroemen op het bezit van een tweetal merkwaardige monumenten: de kolossale laat-Gothische toren uit den aanvang der 16 eeuw, welks geweldige steenmassa hoog en massief oprijst boven het vlakke Waterland en dan ook van zeer verre zichtbaar is, en het kleine raadhuisje van de voormalige gemeente Nieuwendam-Ransdorp in zijn onmiddellijke nabijheid. Sinds eenige weken vertoont de eenvoudige gevel van dit laatste weer zijn oude aantrekkelijkheid. ☼ Het gebouwtje was reeds tamelijk bouwvallig, toen de watersnood van 1916 zijn toestand nog treuriger maakte. Op initiatief van burgemeester Calkoen werd toen besloten, tot grondige herstelling over te gaan; het Rijk zegde toe, de helft der kosten te zullen dragen. De uitvoering van het werk, volgens de plannen van den architect N. H. W. Scholte, werd door de annexatie bij de hoofdstad vertraagd, maar van uitstel kwam gelukkig geen afstel, daar Amsterdam's gemeentebestuur zich met de plannen vereenigde, zoodat in 1923 met de uitvoering kon worden begonnen. Een geheel nieuwe fundeering moest worden aangebracht, de noordelijke zijgevel geheel nieuw worden

Foto R. H. Herwig.

HET HERSTELDE V.M. RAADHUIS TE RANSDORP.

DE OSTJAKEN. SIERADEN VOOR MANNEN EN VROUWEN.

opgebouwd, terwijl smakelooze veranderingen in den voorgevel ongedaan werden gemaakt. Ook inwendig werd heel wat veranderd. Alle muren en schotten werden uitgebroken; de verdieping is voorloopig nog niet in vertrekken verdeeld, daar men aan 't gebouw nog geen bestemming heeft gegeven, en niet weet, hoeveel ruimte daar benodigd zal zijn. Het Raadhuis werd in 1652 gebouwd door Pieter Pieterse van Saerдам; de stoep, die in 1734 werd gewijzigd, zal oorspronkelijk vermoedelijk heel wat schilderachtiger zijn geweest. Ter weerszijden van den hoofdingang staat, op twee gevelstenen, anno 1652 te lezen. Een aardig geheel met de deur vormt het wapen der voormalige gemeente (Ransdorp, Durgerdam en Holysloot), een zilveren zwaan met gouden ring om den hals, en een bundel van zeven pijlen van goud in den rechterpoot, staande tegen den achtergrond van keel (rood) op een grond van sinopel (groen). Onder dit wapen leest men:

Eendracht doet cleyne saecken bloeyen
in maght en oock in welstand groeyen.

Het vooral bij den geweldigen toren zoo popperiglijkende gebouwtje is thans weer een sieraad van Ransdorp. A. L.

De Ostjaken en hunne priesters.

IN het verre noorden, in het ijzige Siberië, aan de oevers van Ob en Jenisey woont de uitstervende stam der Ostjaken, met hun karakteristiek type van oerouden volkstam: kleine gestalte, mongoolsche, uitstekende jukbeenderen, platte neus en breede lippen. Het geheele uiterlijk van den Ostjaak getuigt ervan, dat de natuur hem niet met zachte hand aanvat, maar juist daarom ook toont het rustige gelatenheid en kracht, welke eigenschappen trouwens ook door zijn werkzaamheden ontwikkeld worden. Zeer geliefd bij dit volk is de visscherij, die wordt uitgeoefend als reeds voor duizend jaren. Daarenboven houdt het zich bezig met jacht en landbouw, en zij die het zich gemakkelijker willen maken, wijden zich aan 't zoeken naar bessen en wilde vruchten in de bosschen. De woning der Ostjaken wordt „yurt” genoemd. Ze is een hut, die veel gelijkt op een tent, van dennenhout gemaakt, en kan gemakkelijk afgebroken en vervoerd worden, een voordeel met het oog op het nomadenleven, dat de Ostjaken leiden; zij blijven gewoonlijk alleen vrij lang op één plaats om hunne rendieren in de gelegenheid te stellen de omliggende weiden af te grazen. Blijken van beschaving vinden wij te Demjanka, Irtis, Saloem en in het dal van de groote Joegan, waar vooral prachtige tapijten gemaakt worden, eigenlijk voor hun eigen woningen bestemd, doch vaak naar de markt te Obdarsk gebracht. Hier komen de Ostjaken van de oevers van Ob en Jenisey en van de toendra's van het verre noorden bijeen, en verruilen hun tapijten, gezouten visch, herteleder, veeren

van wilde ganzen en kalkoenen en allerlei artikelen uit het noorden tegen andere nuttige en noodige zaken. Een groote rol in het leven der Ostjaken speelt de priester, die in fastastische kleeding gehulde, van schellen, trommels en fluiten voorziene „Schaman”, die met zijn diepe stem en zijn geheimzinnig optreden zich veel aanzien verschaffen kan. Hij begeleidt den Ostjaak van zijn geboorte tot zijn huwelijk, hij helpt hem en geeft hem raad gedurende zijn gansche leven, en staat hem zelfs bij zijn sterven trouw ter zijde. De Schamans zijn gewoonlijk mannen; slechts zelden komt het voor, dat een vrouw deze waardigheid bezit. Zij hebben er hoofdzakelijk voor te zorgen dat de menschen voortdurend met de verschillende geesten in verbinding gebracht worden. Daar onze aarde met zeer onvolmaakte stervelingen bevolkt is, moet de Schaman natuurlijk meestal met de booze geesten, met den duivel verkeer. De waardigheid van Schaman gaat van vader op zoon over, maar het komt wel eens voor, dat een jonge man, door een droom of vizioen geïnspireerd, de Schaman school gaat bezoeken om in de mysteriën ingewijd te worden, wat zeer lang duurt. Een ondernemende Europeaan, die op kermis vuur eet, messen

inslikt en geldstukken betoovert, en daarbij vrij goed bedriegen kan, zou bij de Ostjaken een prachtige Schaman kunnen zijn en in weinige jaren rijk worden. Op de Schaman-school wordt veel tijd besteed aan het vloeken, dat dienst doet voor 't verdrijven der booze geesten. De jongleur-kunststukjes zijn noodig voor 't verhoogen van den eerbied. Bovendien moet de Schaman niet ontbloot van zenuwachtigheid zijn, omdat de Ostjaak gaarne zijn priesters met eenige hysterie behept ziet. Met kruiden, die de ontlasting bevorderen, moet hij bekend zijn, daar hij ook als arts fungeert. Ten slotte moet hij zeer goed kunnen buikspreken, daar de aangeroepen

DE OSTJAKEN. JONGE VROUWEN IN FEESTKLEEDING.

geesten slechts op deze wijze plegen te antwoorden. ☼ Wanneer de Schaman bij een zieke geroepen wordt, vult hij zijn muts met houtspanen. In deze spanen moet de zieke overgaan, en wordt dan met pak en zak verbrand. Terwijl de spanen in de muts zijn, vraagt de Schaman den geest, wiens hulp in elk bijzonder geval noodig is, vriendelijk om hulp. Is zijn smeeken tevergeefs, dan dreigt hij, en ten slotte laat hij een stroom van vloeken en verwenschingen over zijn lippen vloeien, terwijl hij luidkeels schreeuwt en om den zieke heen danst tot hij bewusteloos ter aarde valt. Als de zieke nochtans niet herstelt, dan heeft de geest waarschijnlijk niets gehoord. Dat kan den Schaman echter niet verweten worden, die immers heeft zoo hard gebruld en zich zooveel moeite gegeven, als hij kon. In de meeste gevallen echter helpt de geest alleen daarom niet (en dat is bijna steeds het geval) omdat hij met de gegeven geschenken niet tevreden is. Dan moet de familie van den zieke nog zoo spoedig mogelijk de gift vergrooten. Als de zieke dan sterft, was de geest ditmaal onverzadelijk. De geschenken bestaan uit paarden, rendieren,

andere huisdieren, nuttige voorwerpen of levensmiddelen, die echter niet aan den Schaman gegeven worden — die leeft door Gods genade van niets. Hij geeft slechts aan in welken nacht en onder welken boom de dieren gebracht en de geschenken neergelegd moeten worden. De geest haalt ze gedurende den nacht af. ☼ Bij de belangrijke huwelijksplechtigheid behoort natuurlijk ook de Schaman; bij alles moet trouwens zijn advies worden ingewonnen. Het meisje is op 10 à 12 jarigen leeftijd rijp voor het huwelijk. De jonge man vormt zich door ijverig werken een kapitaaltje van huiden en rendieren, bezoekt de ouders van het uitverkoren meisje, en na lang loven en bieden koopt hij zijn bruid. . . . De ceremoniën zijn zeer gecompliceerd, en zonder Schaman kan men het daarbij niet stellen. De ouders geven de bruid aan als tusschenpersonen optredende oude vrouwen en van deze haalt de bruidegom haar met de slede af, waarna hij haar naar zijn ouderlijk huis brengt. De schoonmoeder legt een nieuw tapijt op den grond, de geheele familie gaat daarop zitten, in het midden knielt het jonge jaar, dat te zamen een flesch brandewijn leegdrinkt. Het feestmaal duurt den geheelen dag; men drinkt daarbij voornamelijk brandewijn. De eerste plicht van de jonge vrouw is, zich aan de huisgoden voor te stellen. Daarop verdeelt zij tabak onder haar nieuwe familieleden. 's Avonds trekt zij haar feestgewaad uit, trekt werkkleeren aan, en haalt voor haar man een kruik water. Daarmee zijn de ceremoniën ten einde en is het huwelijk voltrokken. De vriendelijkheden, die bruid en bruidegom elkaar bewijzen, zijn ietwat eigenaardig in de oogen van een Europeaan. Zij zijn ook niet alle te beschrijven. Tot de allereenvoudigste behoort deze, dat man en vrouw bij elkaar op de luizenjacht gaan, en de gevonden diertjes met de tanden verbrijzelen. Zeer gewaardeerd wordt het, als ook familieleden hierbij een handje helpen. Van grooter innigheid getuigt het, als man en vrouw elkaar in de handen spuwen en het speeksel op hunne wangen wrijven. ☼ Als de vrouw niet met haar man tevreden is, kan zij hem verlaten, maar alleen dan, als een ander bereid is haar te kopen. De man kan ook van zijn vrouw scheiden; hij brengt haar eenvoudig naar haar ouders terug. Het scheiden is dus wel heel gemakkelijk, maar — komt slechts zelden voor. Niet omdat de Ostjaaksche mannen engelen zijn, integendeel. Maar een meisje kost veel, en niet ieder heeft het noodige geld of vee, om een vrouw te kopen. Bovendien is een vrouw een werkkracht; met alle huiselijk werk is zij belast, zelfs voor het afbreken, vervoeren en weer opbouwen van de zware houten hutten zorgt zij. Wordt een vrouw weduwe, dan raadt de

Schaman haar aan, niet te hertrouwen; de weduwenstaat verleent haar een stralenkrans. Zij heeft echter wel het recht, weer te trouwen, moet echter thans van haar schoonvader gekocht worden, als wiens dochter zij beschouwd wordt. Eerst na den dood van haar schoonouders mag de weduwe naar haar eigen ouders terugkeeren. ☼ Hoofdpersoon bij de begrafenis is natuurlijk weer de priester, die een groot vuur onder den doode aansteekt en met behulp van zijn buiksprekers vaardigheid hem vraagt, waar hij begraven wil worden. Dan wordt het lijk mooi aangekleed, in het graf gelegd, eerst met boomschors, vervolgens met aarde en ten slotte met een houten dak toegedekt. In het dak moet een opening worden gemaakt, waarin nu en dan levensmiddelen worden gelegd, want de arme doode moet menigmaal ook eten. Deze milde giften moeten echter eerst den Schaman medegedeeld worden. Hij gaat er dan des nachts heen en „bedient” den doode. ☼ Als het meisje vrouw wordt, moet zij van haar 22 vlechten maken. Wordt zij weduwe, dan maakt zij deze weder los, krabt haar gezicht open, trekt

haar haren uit, veegt zich daarmee het bloed van het gezicht en legt de haren op het graf van haar man, daarmee bedoelend dat zij geen anderen man meer behoeven wil. Maar daarmee is zij er nog niet. Zij trekt een boomstomp de kleeren van haar overleden echtgenoot aan, legt dit aangekleede stuk hout in haar bed en kust het elken morgen en avond. Na een jaar moet zij den zoo vaak gekusten boomstam met haar tranen bevochtigen en plechtig begraven. De Schaman is daarbij natuurlijk weer tegenwoordig, om te bidden. Wat zou er zonder den onmisbaren Schaman van de Ostjaken terecht komen. . . .

ERVIN V. KANKOWSKY.

JONGE PINGUIN IN ZIJN DONKER-BRUIJN JEUGDKLEED.

PINGUINS.

„WAT een schatjes in hunne lange bolstaande schorten; je zoudt ze zoo in je armen willen nemen,” riep een groote dierenvriendin, wie ik de in deze kolommen gereproduceerde foto's, in de Londensch Zoo genomen, liet zien. En geen wonder! Is er in der ijke vogelwereld wel één groep te noemen, wier vertegenwoordigers zoozeer van de gewone vogelfiguur afwijken en door lichaamsbouw, houding en manieren op het land zóó treffend de menselijke gestalte nabootsen als de pinguins of vetganzen der Zuidpoolstreken? ☼ De zeer ver naar achteren geplaatste pooten, die hen, om hun evenwicht te bewaren, noodzakelijk, recht op te loopen, het witte donskleed, dat van den kop haast tot op den bodem reikt en waaronder de dikke loop en de menselijke voeten te voorschijn komen, de op vinnen gelijkende, met schubvormige veertjes bedekte vleugels, die in rust recht naar beneden hangen en, wanneer men het dier van voren beziet, den indruk geven van een mantel, die het over den rug geworpen heeft — het is alsof de pinguins door deze eigenschappen de eenzame Zuidpoollanden het gemis of de groote schaarsheid van menselijke bewoners willen vergoeden; want een menigte van soms 50,000 individus (sommige reizigers spreken van miljoenen) geeft, uit de verte gezien, den indruk van een reusachtige openlucht-meeting, waarop alle deelnemers in hun onderkleeren verschenen zijn. In deze vergaderingen gaat het veelal zeer rumoerig toe en als men weet, dat zij zeer harde scherpe geluiden voortbrengen, die ongeveer klinken als wanneer een mensch *au* schreeuwt, is het niet te verwonderen, dat het lawaai van een groote pinguinsvergadering, als het leven beschreven wordt, dat uit een groote menschenmenigte opstijgt, die in opstand is. ☼ Bezie eens de houding van het pinguin-echtpaar, op de volgende bladz. afgebeeld. Staat

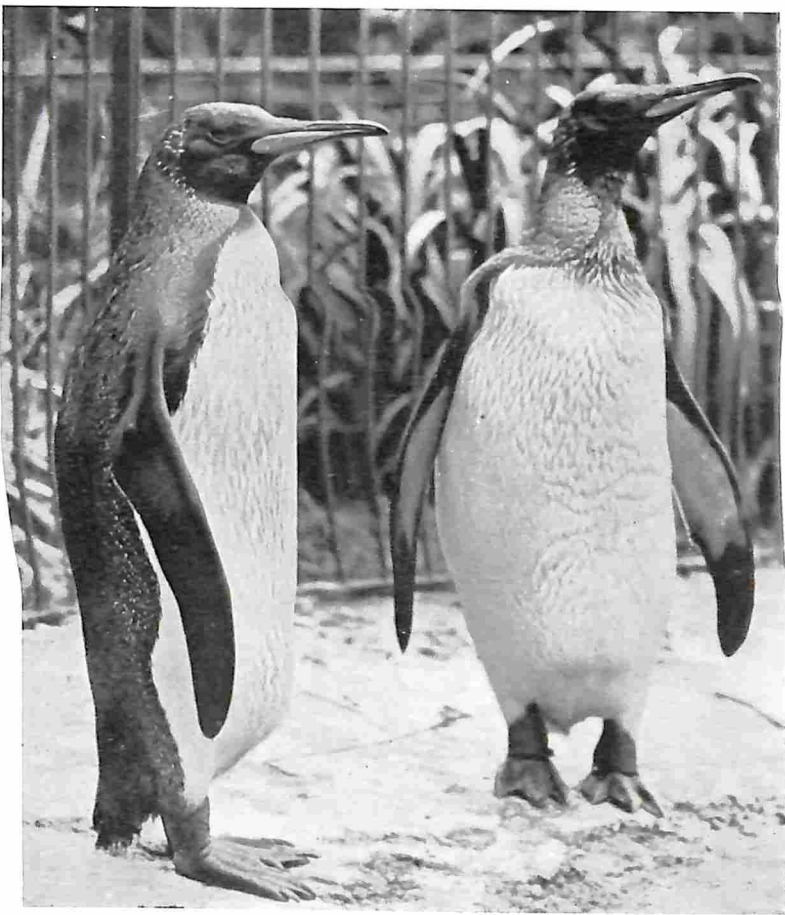
EEN GEZELSCHAP KONINGSPINGUINS EN DE KLEINERE ZUID-AFRIKAANSCH ZWARTVOET-PINGUINS.

het op den uitkijk naar een te verwachten bezoek? Zoo kunnen zij, steunende op het korte staartje en op de groote platvoeten, soms uren achtereen blijven staan zonder van plaats te veranderen. ☞ Maar nog menselijker doen deze vogels zich voor, wanneer zij op de wandeling zijn. In den Jardin des plantes te Parijs heb ik indertijd geruimen tijd de koddige bewegingen van het logge zakvormige lichaam gadeslagen, dat met zwaren tred, de eene voet over de andere brengende, telkens een vierde wending van rechts naar links maakte; en menig lezer zal zich eveneens in hunne bewegingen verlustigd hebben, toen de belangwekkende Shackleton-film in de bioscoop werd vertoond. ☞ Toch kunnen sommige soorten, als zij groote haast hebben, nog vrij snel vooruit komen. Zij werpen zich dan op den buik en met een vaart schuiven zij dezen over den grond, terwijl de rechte, zijdelings afgeplatte snavel en de voeten krachtig medewerken. Zij doen dan volgens de ooggetuigen denken aan automobielen, die in de verte over een weg voorbij rijden. Onder de 17 pinguinsoorten zijn het vooral de kleinere vormen, die zich, met beide voeten tegelijk, springende voortbewegen. ☞ Allen hebben, evenals de zeehonden en hunne verwanten onder de zoogdieren, een groote behendigheid, om met hunne tot zwemmen ingerichte ledematen tegen ijs- en rotswanden omhoog te klauteren en, hoe moeilijk ook, de broedplaatsen te bereiken, die zich somtijds mijlen ver het land in bevinden. Daar zij steeds denzelfden, d.i. den kortsten weg uit zee nemen, hebben zij op het gras langzamerhand ware paden platgetreden, die zóó glad en effen zijn, als waren zij door menschenhanden aangelegd. Ook hunne broedplaatsen zijn door zulke paden verbonden. ☞ Sommige soorten, die troepsgewijze aan land gaan, keeren niet spoedig in de zee, het element, waarin zij thuis behooren, terug, en staan dan soms bij duizenden, besluiteloos en als kinderen, aan den ijsrand, gereed om zich in de branding te storten. Als er echter één schaap over de brug is, volgen alle anderen. Het schijnt dan, of zij in het water plotseling van gedaante veranderen, en middenvormen tusschen vogels en visschen worden. ☞ Bij het zwemmen maken de pinguins niet alleen van hunne roeivoeten, die 4 naar voren gerichte door zwemvliezen verbonden teenen hebben, doch vooral van hunne vinvormige vleugels gebruik en biedt de spoelvormige romp weinig weerstand. Van de snelheid hunner bewegingen in het water hangt het af, van welke der beide zoo verschillend gebouwde ledematen zij zich bedienen. Wanneer zij, zooals gewoonlijk, onder water zwemmen, gebruiken zij uitsluitend de vinvormige vleugels en als men ze zelfs stoomschepen ziet bijhouden, is het begrijpelijk, dat de borstspieren, evenals de kam op het borstbeen, die deze spieren tot aanhechting dient, bij deze vogels, al kunnen zij niet vliegen, toch sterk ontwikkeld zijn. Na ongeveer een dertigtal meters te hebben afgelegd, springen zij telkens tot een hoogte van 30 c.M. uit de zee omhoog, om een kleine meter verder weer onder water te verdwijnen. Als door longen ademende dieren stemmen zij dus in dit opzicht met de dolfijnen en bruinvisschen onder de zoogdieren overeen, en het vermoeden ligt voor de hand, dat deze beweging boven water moet dienen om lucht te scheppen. ☞ Als zij zich langzaam aan het zeeoppervlak voortbewegen, maken de pinguins meer van hunne roeivoeten gebruik, en doen zij aan

zwemmende eenden denken. ☞ Omtrent de gedragingen dezer merkwaardige dieren op hunne broedplaatsen, omtrent de vechtpartijen en de diefstallen, die dan dikwijls plaats vinden, om steentjes, het materiaal voor hunnen nestbouw machtig te worden, omtrent huwelijksaanzoeken, omtrent het trekken van sommige soorten enz. hebben de laatste Zuidpool-expedities onder Shackleton, Scott en Amundsen zeer veel belangwekkende bijzonderheden aan het licht gebracht. Hoe belangrijk deze voor onze steeds toenemende kennis van het leven der dieren ook zijn, zoo zal ik den lezer, die aangaande het familieleven van deze meest typische bewoners der Zuidpoolstreken meer wenscht te weten, naar de bronnen moeten verwijzen. Wellicht zal een feuilleton in de Nieuwe Rotterdamsche Courant (Avondblad van 20 Maart), geschreven naar aanleiding van de niet lang geleden in de Rotterdamsche diergaarde aangekomen Zuid-Afrikaansche zwartvoet-pinguins, zijn weetgierigheid reeds genoegzaam bevredigen. ☞ Door de groote moeilijkheden, die hunne voeding in diergaarden oplevert — zoetwatervisschen verdragen zij niet — door het gemis van een aantal levensvoorwaarden, die men ze niet kan aanbieden, zullen de pinguins of vetganzen nimmer stamgasten eener diergaarde kunnen worden. Des te grooter voorrecht is het, dat men deze zonderlinge vogels nu in de Rotterdamsche diergaarde zal kunnen bewonderen, waar zij in het zeeleeuwen-bassin zijn ondergebracht. Laten we hopen, dat zij nu langer in leven zullen blijven, dan de exemplaren, die men er eenige jaren geleden korten tijd heeft gehad. Voor deze soort is deze kans grooter, dan voor de koningspinguins en andere meer typische soorten dezer familie, daar zij zich met den kouden, uit het Zuiden komenden zeestroom tot aan de Kaap verspreid heeft en hier aan het meer met het onze overeenstemmende klimaat gewend is geraakt. Hagenbeck is het zelfs in het dierenpark te Stellingen bij Hamburg gelukt, pinguins tot broeden te krijgen. H. v. C.

Voor bezoekers van Engeland.

☞ Zij, die Engeland — Schotland en Wales daarbij inbegrepen — ditmaal tot doel van hun zomervakantie kozen (in verband met de tentoonstelling te Wembley zal hun aantal dit jaar wellicht grooter zijn dan anders) zullen de Redactie van dit blad een groot genoegen doen met haar fraaie foto's — liefst formaat 18 x 24 — te verschaffen van typisch landschaps- en stedschoon op het eiland onzer overzeesche burens, met het daarbij behoorend reproductierecht.

EEN KONINGSPINGUIN-ECHTPAAR.

HOEVEN EN KLAUWEN

DOOR

7) G. D. ROBERTS.

DAAROP vulde hij dezen tot boven aan toe op met gras-wortels, zaden en ander droog goedje, dat niet tot de hardheid van staal kon bevriezen, legde daarover heen wat losse aarde en bladeren en liet het zoo liggen tot de tijd zou aanbreken waarop hij er behoefte aan zou hebben. In den loop van den zomer maakte Blauwvos evenals al zijn kameraden een aantal van die lemming-caches ¹⁾ totdat tegen den tijd waarop de zuidwaarts vliegende vogels het einde van den zomer aankondigden, hij zich om de kwestie der voedselvoorziening niet meer ongerust behoefde te maken. Toen de dagen geslonken waren tot een of twee uren van zonlicht en de tundra tot steen bevroren was, en de wind de fijne sneeuw in de verblinda tot wolven voor zich uit joeg, hield Blauwvos op met het verzamelen van voedsel en wijdde hij zich vroolijk aan de jacht op zijn dagelijksch rantsoen. Er waren nog overvloedig Poolhazen, die niet al te schuw waren geworden doordat ze onophoudelijk opgejaagd werden; en, schoon de jacht op die langpootige, vlugge springers geen makkelijk werkje was, was het volstrekt geen te zware taak naar den zin van zoo een flinken en vluggen jager als Blauwvos. Inmiddels was het gezin van Blauwvos, evenals de andere gezinnen in de kleine kolonie, stevig gedund. Al de jongens, die intusschen hun vollen wasdom, al ware 't ook niet hun volle verstand, bereikt hadden, waren weggetrokken. Er was nu noch ruimte noch voedsel voor ze in de hollen waarin ze geboren waren en zij hadden nog niet dat gevoel van verantwoordelijkheid en voorzorg dat ze er toe zou brengen voor zich zelf hollen te graven. Misschien zonder ruwheid, maar toch met zoo veel beslistheid, dat er geen twijfel aan de bedoeling mogelijk was, waren de jongen de een na den ander de woning uitgezet. Er bleef hun blijkbaar maar één weg open — en dat was het wild te volgen op zijn „trek” naar het zuiden; en dat hadden ze luchthartig genoeg gedaan. Ze hadden een moeilijken winter voor de borst, maar als ze een goede jacht hadden en een beetje geluk bij het vermijden van vallen en andere gevaren die onvermijdelijk hun onervaren voetstappen zouden beloeven, zouden zij het volgende voorjaar terugkomen, gerijpt in verstand en ervaring, hollen voor zichzelf graven en de verantwoordelijkheden verbonden aan het gezinsleven in de Poolstreken aanvaarden. Voor Blauwvos, die in zijn droog hol lekker warm kon liggen slapen als hij daar lust in had, met de wetenschap dat zijn diep-verborgen voedselvoorraden gereed lagen, had de bedreiging der toenemende koude geen verschrikkende, maar angstaanjagende en geheimzinnige Poolnacht voor goed was neergedaald op de kale vlakten, was het wild zoo schaarsch en schuw geworden, dat zelfs een geroutineerd jager als Blauwvos soms een heelen dag naar voedsel zocht zonder een enkel sneeuwhoen of een enkelen haas te vinden. Hazen, zoowel als sneeuwhoenders, waren natuurlijk in dien tijd wit als de sneeuw zelf; en Blauwvos zou machtig weinig kans op succes hebben gehad, als hij zelf zijn zomertentue had behouden. Maar toen de sneeuw begon te vallen, had ook hij snel zijn huid verwisseld voor een van dezelfde tint; en dus was hij, door zijn sluwheid, zijn nooit falend reukorgaan en zijn lichten stap soms in staat den vluggen haas in zijn slaap te verrassen. Op dezelfde manier ving hij meermalen een sneeuwhoen door dit te bespringen juist op het oogenblik

KUNSTENMAKERS IN EEN OOST-AFRIKAANSCH NEGERDORP.

niet. Dit was een gevaar, dat voor goed uitgeroeid moest worden. Hij wist, dat, als de roover alleen maar weggejaagd werd, deze terug zou komen, en net zoo lang de omgeving der kolonie zou afzoeken, tot hij alle voorraadschuren in de buurt had gevonden en beroofd. Blauwvos sloop terug en waarschuwde de bewoners der naast-bijgelegen hollen. Binnen twee minuten had hij een tiental woedende vossen verzameld en gezamenlijk slopen ze door den storm. In wraakgierige stilte vielen zij op den dief aan, terwijl deze onbezorgd aan het smullen was; en niettegenstaande de woestheid waarmee hij vocht, scheurden ze hem letterlijk in stukken. Het gevaar der wolven was grooter en ernstiger. In de eerste helft van den winter hadden ze niets van een wolf in de buurt ontdekt, daar het spoor der trekkende elanden ze ver naar het oosten had geleid. Toen gebeurde het, terwijl Blauwvos een haas over de sneeuw achtervolgde, onder de groene, rose en paarse trillende stralen van het Noorderlicht, dat een flauw, bevend gehuil zijn oor bereikte. Hij bleef als vastgeworteld staan. Al zijn belangstelling in den haas was als met een tooverslag verdwenen. Omkijkend zag hij een grijsachtige vlek, die zich snel voortbewoog onder den van kleur wisselenden lichtglans. Die vlek beteekende den dood en hij volgde zijn spoor. Hij rende voort, ventre-à-terre, en draafde naar de vossenholten. En de dansende lichten, die van de eene kleur in de andere overgingen, naarmate zij elkaar naderden of zich verspreidden over het hemelgewelf, schenen spottend te lachen om zijn eenzame, wanhopige vlucht.

dat het verschrikte dier zijn vleugels uitspreidde om weg te vliegen. Indien zoowel het een als het ander mislukte — wat vaak genoeg het geval was — was hij daardoor heelemaal niet terneergeslagen. Hij had de opwindende genoten van de jacht, het plezier gehad zijn sterke, lenige spieren te spannen in een ren over de harde sneeuw. En daarna, wanneer de stormwolken laag over de vlakten hingen en de heele wereld zwart leek en de felle Poolwinden, bitterder dan de dood, naar het zuiden hun kille, scherpe stofsneeuw als schimmen voortjoegen — dan lag Blauwvos met zijn ruig wijfje naast zich tevreden te knipoogen in het diepst van hol zijn met voedsel in overvloed vlak bij. Maar hoe gelukkig het leven van Blauwvos over het algemeen ook was, toch had hij ook zijn zorgen. Hij had twee vijanden, zoo sterk en slim, dat hij nooit hun bedreiging ook maar een oogenblik kon vergeten. De wolf, zijn meerdere in kracht schoon niet in slimheid, stond steeds gereed op hem te jagen, beziel met een wreede combinatie van honger en haat. En de veelvraat, die sluwder was dan enig ander roofdier der wildernis en van een sombere woestheid waar geen ander dier tegen op durfde, was steeds op zoek naar de opgelegde voedselvoorraden der vossen. De veelvraat, eenzaam en grimmig, traag van beweging, die zelfs den Poolstorm dorst trotseeren, ontzag geen weer voor zijn strooptochten. Eens op een dag leidde het toeval hem naar een der koelkelders van Blauwvos. De sneeuw was kort geleden weggekrabd en de veelvraat, die dadelijk de beteekenis daarvan begreep, begon onmiddellijk te graven. Zijn korte, sterke voorpoten deden het droge mos en de zachte aarde verstuiven

en hij had al gauw den voorraad bevroren lemmings bereikt. Maar nog voor hij zijn onverzadelijke eetlust kon stillen werd hij gestoord. Ofschoon de storm daarbuiten raasde, had Blauwvos in zijn hol een voorgevoel gehad van naderend onheil. Hij was er uit geslopen om zijn voorraden te inspecteren. Hij vond den veelvraat met den kop naar beneden in zijn best voorzien kelder. Hoe woedend hij ook was verloor hij daardoor zijn omzichtigheid

niet. Dit was een gevaar, dat voor goed uitgeroeid moest worden. Hij wist, dat, als de roover alleen maar weggejaagd werd, deze terug zou komen, en net zoo lang de omgeving der kolonie zou afzoeken, tot hij alle voorraadschuren in de buurt had gevonden en beroofd. Blauwvos sloop terug en waarschuwde de bewoners der naast-bijgelegen hollen. Binnen twee minuten had hij een tiental woedende vossen verzameld en gezamenlijk slopen ze door den storm. In wraakgierige stilte vielen zij op den dief aan, terwijl deze onbezorgd aan het smullen was; en niettegenstaande de woestheid waarmee hij vocht, scheurden ze hem letterlijk in stukken. Het gevaar der wolven was grooter en ernstiger. In de eerste helft van den winter hadden ze niets van een wolf in de buurt ontdekt, daar het spoor der trekkende elanden ze ver naar het oosten had geleid. Toen gebeurde het, terwijl Blauwvos een haas over de sneeuw achtervolgde, onder de groene, rose en paarse trillende stralen van het Noorderlicht, dat een flauw, bevend gehuil zijn oor bereikte. Hij bleef als vastgeworteld staan. Al zijn belangstelling in den haas was als met een tooverslag verdwenen. Omkijkend zag hij een grijsachtige vlek, die zich snel voortbewoog onder den van kleur wisselenden lichtglans. Die vlek beteekende den dood en hij volgde zijn spoor. Hij rende voort, ventre-à-terre, en draafde naar de vossenholten. En de dansende lichten, die van de eene kleur in de andere overgingen, naarmate zij elkaar naderden of zich verspreidden over het hemelgewelf, schenen spottend te lachen om zijn eenzame, wanhopige vlucht.

¹⁾ Een N.-Amer. term voor verborgen voedsel-opslagplaatsen.

(Wordt vervolgd).